

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Слабка Володимира Миколайовича,
на дисертаційну роботу Ван Ся
«Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики
у процесі вивчення гуманітарних дисциплін»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта (Освіта / Педагогіка)
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. Актуальність дисертаційного дослідження Ван Ся зумовлена сукупністю сучасних соціокультурних, освітніх і гуманітарних трансформацій, які істотно змінюють вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів у галузі мистецької освіти. В умовах глобалізації, активних євроінтеграційних процесів, інтенсифікації міжкультурних контактів і переосмислення ролі культури в суспільному розвитку особливої ваги набуває проблема формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики як носіїв і трансляторів національних та загальнолюдських культурних цінностей. Посилення суспільного запиту на педагогів, здатних діяти в умовах культурного різноманіття, зумовлює необхідність пошуку нових підходів до змісту, форм і засобів їхньої професійної підготовки.

Сучасний учитель музичного мистецтва перестає бути лише фахівцем із передачі музично-теоретичних знань і виконавських умінь. Він постає як активний суб'єкт соціокультурної взаємодії, медіатор культурних смислів, вихователь духовних, естетичних і моральних орієнтирів особистості. У цьому контексті соціокультурна компетентність виступає інтегративною характеристикою професіоналізму педагога, що забезпечує його здатність ефективно діяти в полікультурному освітньому середовищі, здійснювати ціннісно зорієнтовану педагогічну діяльність і сприяти культурному розвитку здобувачів освіти. Саме тому формування такої компетентності слід розглядати не як додатковий елемент фахової підготовки, а як один із її системоутворювальних складників.

Для України актуальність досліджуваної проблеми посилюється необхідністю модернізації мистецької та педагогічної освіти відповідно до європейських стандартів, утвердження гуманістичних і культурологічних засад

освітнього процесу, а також збереження й популяризації національної культурної спадщини в умовах відкритого світового культурного простору. Особливе значення має підготовка вчителів музики, здатних інтегрувати гуманітарні знання, культурні традиції та сучасні педагогічні підходи у професійну діяльність. Крім того, в умовах суспільних викликів і ціннісних зрушень зростає роль мистецької освіти як чинника духовної консолідації, культурної ідентифікації та підтримки гуманітарної стійкості суспільства.

У цьому контексті вивчення гуманітарних дисциплін постає як важливий ресурс формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики. Саме гуманітарний компонент професійної підготовки створює умови для осмислення культурних процесів, розвитку ціннісних орієнтацій, формування здатності до міжкультурного діалогу та рефлексії власної професійної діяльності. Завдяки гуманітарним дисциплінам майбутній учитель музики набуває можливості не лише глибше усвідомити соціокультурний контекст мистецтва, а й виробити здатність до педагогічної інтерпретації культурних явищ, до перенесення культурологічного знання у практику навчання й виховання.

Дисертаційна робота Ван Ся органічно вписується в сучасні напрями розвитку педагогічної науки, відповідає пріоритетам модернізації вищої освіти, корелює з планами розвитку галузі мистецької та педагогічної освіти й спрямована на розв'язання актуальної науково-педагогічної проблеми, що має значну теоретичну й практичну цінність. Своєю проблематикою дослідження відповідає сучасним потребам оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів музики та становить інтерес як для теорії педагогіки, так і для практики функціонування закладів вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів дисертації. Аналіз дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та результати дослідження відзначаються високим рівнем обґрунтованості, логічності та методологічної виваженості. Авторка демонструє ґрунтовне володіння сучасним науковим апаратом, глибоке розуміння складності досліджуваної проблеми та здатність інтегрувати різні наукові підходи в межах цілісної концепції дослідження. Позитивно слід відзначити і те, що всі структурні елементи наукового апарату — мета, завдання, об'єкт, предмет, методологічні орієнтири — є внутрішньо узгодженими та підпорядкованими логіці дослідницького пошуку.

У першому розділі дисертації здійснено системний аналіз теоретичних засад формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики. Узагальнення філософських, психолого-педагогічних, культурологічних і мистецтвознавчих джерел дозволило авторці обґрунтувати соціокультурну компетентність як складне інтегративне особистісне утворення. Особливої уваги заслуговує критичний аналіз понятійного апарату дослідження, що свідчить про сформовану наукову позицію здобувачки та здатність до аналітичного мислення. Теоретичний розділ вирізняється належною глибиною осмислення проблеми та створює переконливе підґрунтя для подальшого педагогічного моделювання.

Другий розділ логічно продовжує теоретичні положення та переводить їх у площину педагогічного проектування. Обґрунтування структури соціокультурної компетентності, визначення її компонентів, критеріїв, показників і рівнів сформованості здійснено на основі системного та компетентнісного підходів. Запропонована організаційно-педагогічна модель формування соціокультурної компетентності є концептуально цілісною, внутрішньо узгодженою та методично обґрунтованою. Важливо, що модель не має декларативного характеру, а є функціонально придатною до впровадження в реальний освітній процес закладу вищої освіти.

У третьому розділі представлено результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої моделі. Авторка коректно добирає методи педагогічної діагностики, здійснює кількісний і якісний аналіз результатів, логічно інтерпретує отримані дані. Висновки формувального експерименту є аргументованими та переконливо підтверджують результативність розробленої організаційно-педагогічної моделі. Експериментальна частина дослідження справляє позитивне враження завдяки послідовності викладу, доказовості висновків та їхній безпосередній пов'язаності з поставленими завданнями.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Зміст дисертаційної роботи Ван Ся свідчить про її завершений, цілісний і самостійний характер. Авторка не обмежується констатацією проблеми, а пропонує науково обґрунтований шлях її розв'язання, доводячи власну концепцію до рівня практичної реалізації та експериментальної перевірки. Це засвідчує не лише теоретичну підготовленість здобувачки, а й її здатність до самостійного наукового пошуку та узагальнення результатів.

Робота відзначається чіткою логікою викладу матеріалу, внутрішньою структурною єдністю та взаємозв'язком між теоретичними положеннями, моделлю та результатами експерименту. Міждисциплінарний характер дослідження, що поєднує педагогіку, культурологію, мистецтвознавство та гуманітарні науки, суттєво підсилює наукову цінність дисертації. Така міждисциплінарність є цілком виправданою, оскільки дозволяє комплексно осмислити феномен соціокультурної компетентності у контексті професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

Усі розділи роботи взаємодоповнюють один одного та спрямовані на досягнення поставленої мети. Додатки мають інформативний характер, конкретизують теоретичні положення й експериментальні результати, що підсилює завершеність дослідження. Загалом дисертація справляє враження цілісної кваліфікаційної наукової праці, виконаної на належному науково-теоретичному й методичному рівні.

Наукова новизна і достовірність результатів дослідження полягає в комплексному обґрунтуванні процесу формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики під час вивчення гуманітарних дисциплін. Авторкою вперше теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічну модель формування соціокультурної компетентності, визначено її структуру, компоненти, критерії та рівні сформованості. Новизна дослідження полягає також у системному поєднанні культурологічного, педагогічного та професійно-мистецького аспектів проблеми, що дозволило авторці вийти на новий рівень її наукового осмислення.

Уточнено зміст поняття «соціокультурна компетентність майбутнього вчителя музики», розкрито її аксіологічний, когнітивний, комунікативний і прогностичний компоненти, що має важливе значення для подальших наукових досліджень і педагогічної практики. Достовірність результатів забезпечується методологічною чіткістю дослідження, логічною послідовністю наукового пошуку, використанням адекватних методів та тривалою експериментальною перевіркою отриманих даних. Сукупність наведених положень дає підстави вважати результати дослідження науково переконливими, а сформульовані висновки — обґрунтованими й достовірними.

Практичне значення дисертації Ван Ся полягає в можливості використання її результатів у системі професійної підготовки майбутніх учителів музики. Запропоновані підходи, методи, організаційні форми роботи

та модель формування соціокультурної компетентності можуть бути інтегровані в освітній процес закладів вищої освіти, використані при розробленні навчальних програм, курсів і методичних матеріалів.

Матеріали дослідження можуть бути корисними також у системі післядипломної педагогічної освіти, що додатково підкреслює їхню прикладну цінність. Результати дисертації пройшли належну наукову апробацію, відображені у фахових публікаціях і представлені на науково-практичних заходах, що свідчить про відповідність дослідження вимогам академічної доброчесності та сучасним стандартам наукових досліджень.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ван Ся, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження і побажання, що мають дискусійний характер і спрямовані на підсилення наукової аргументації та практичної значущості роботи.

1. У роботі переконливо доведено значення гуманітарних дисциплін для формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музики. Водночас доцільним було б більш конкретно окреслити, які саме навчальні дисципліни гуманітарного циклу мають найбільший формувальний потенціал та за рахунок яких змістових модулів, тем чи видів навчальної діяльності цей потенціал реалізується найефективніше.

2. З огляду на специфіку професійної підготовки майбутнього вчителя музики, було б корисно ширше показати механізми взаємодії гуманітарної та фахово-мистецької складових підготовки. Таке уточнення дозволило б повніше розкрити шляхи інтеграції соціокультурного змісту в систему музично-педагогічної освіти.

3. Практична цінність дисертації не викликає сумніву, однак доцільним було б більш розгорнуто окреслити можливості адаптації запропонованої моделі до різних типів закладів вищої освіти та освітніх програм підготовки майбутніх учителів музики.

Водночас зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її наукової новизни, теоретичної та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На підставі аналізу поданої роботи можемо твердити, що дисертація Ван Ся «Формування соціокультурної компетентності

майбутніх учителів музики у процесі вивчення гуманітарних дисциплін» є кваліфікаційною науковою працею, завершеною, самостійно виконаною і заслуговує на позитивну оцінку. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

